

Zbigniew LIANA, Janusz MAĆZKA

Z KRONIKI OBI

Ośrodek Badań Interdyscyplinarnych (OBI) jest instytucją badawczo-dydaktyczną, która stawia sobie następujące cele:

- prowadzenie badań naukowych z filozofii i historii nauki, z pogranicza filozofii, teologii i nauk przyrodniczych,
- szkolenie specjalistów w powyższych dziedzinach przez wykłady, seminaria i inne zajęcia uniwersyteckie, ale przede wszystkim przez angażowanie młodych naukowców do konkretnych prac badawczych,
- organizowanie krajowych i międzynarodowych zjazdów i sympozjów naukowych związanych z powyższą tematyką,
- działalność wydawnicza związana z powyższymi celami.

OBI prowadzi systematyczną współpracę z zagranicznymi instytucjami o podobnych celach (European Society for the Study of Science and Theology, Pachart Foundation) oraz z Watykańskim Obserwatorium Astronomicznym.

I. Konwersatoria interdyscyplinarne „nauka — wiara”

Od roku akademickiego 1978/79 do 1989/90 konwersatoria te odbywały się jeden raz w miesiącu. Niestety nie przetrwały w archiwum wszystkie tematy i nazwiska zaproszonych referentów.

rok akademicki 1978/79:

27.10.1978– J. Życiński, *Współczesne tendencje w filozofii nauki*

— M. Heller, *Problem ekstrapolacji w teologii*

24.11.1978– M. Heller, *Termodynamiczna ewolucja wszechświata*

— L. Balczewski, *Problem relacji między poznaniem fizykalnym i filozoficznym*

15.12.1978– A. Staruszkiewicz, *Interpretacja słów Einsteina „Bóg jest pomysłowy, ale nie jest złośliwy”*

---

*UWAGA: Tekst został zrekonstruowany przy pomocy środków automatycznych; możliwe są więc pewne błędy, których sygnalizacja jest mile widziana (obi@opoka.org). Tekst elektroniczny posiada odrębną numerację stron.

- E. Skarżyński, *Zasada Macha a jedność wszechświata*
12.01.1979– S. Lem, *Summa Technologiae po szesnastu latach*
23.02.1979– P. Lenartowicz SJ, *Aspekt porządku w zjawiskach życiowych*
— J. Życiński, *Paradymatyczne uwarunkowania konfliktu nauka–wiara*
23.03.1979– K. Rudnicki, *Sekunda kosmologów*
— M. Heller, *Model czasoprzestrzeni*
27.04.1979– Z. Chyliński, *Podstawowe modele teoretyczne fizyki i operacjonizm*
— M. Pieńkowski, *Filozoficzne aspekty teorii prawdopodobieństwa i statystyki*
25.05.1979– J. Rayski, *Einsteinowskie i po–Einsteinowskie teorie scalone rok akademicki 1979/80*
19.10.1979– W. Voisé, *O czasie naszym i moim. Próba przewyżczenia egotyzmu poznawczego*
— M. Heller, *Dlaczego wszechświat ma historię?*
5.11.1979– C.F. von Weizscker, *Filozofia grecka a współczesna fizyka*
14.12.1979– B. Średniawa, *Rozwój badań nad teorią względności w środowisku krakowskim*
— A. Staruszkiewicz, *Uwagi fizyka o pojęciu istnienia*
18.01.1980– Louis Michel (Francja), *Problem naruszania symetrii*
— S. Amsterdamski, *Czy istnieje kryterium wyboru teorii?*
W II sem. referaty przedstawili: J. Tischner, *Wokół spraw wiary i rozumu*, J. Dougherty (USA, Washington), K. Maurin (PAN), *Prawda jako spotkanie*, K. Haman, J. Mozrzyms (Wrocław), M. Heller i J. Życiński. Dyskutowano również nadesłany przez J.T. Frasera tekst *Wyjście z jaskini Platona: naturalna historia czasu*.
rok akademicki 1982/83
22.10.1982– J. Janik, *Fizyki a matematyki*
19.11.1982– Z. Grabowski, *Spór o powstanie życia. Hipoteza ewolucji chemicznej*
10.12.1982– J. Życiński, *Paradymatyczne uwarukowania sprawy Galileusza*
— A. Łachwa, *Problemy tekstologiczne w informatyce prawniczej*
13.01.1983– Ch.W. Misner (USA, Maryland), *Material and Immaterial Factors in Cosmology*
21.01.1983– K.Zalewski, *Fizyka dla poetów (filozoficzne implikacje mechaniki kwantowej)*

25.02.1983– K. Maurin, *Problem dwoistości w matematyce, fizyce i filozofii*

18.03.1983– J. Rayski, *Powstanie mechaniki kwantowej*

— M. Heller, *Topologia i filozofia czasu*

21.04.1983– J. Kijowski, *Afiniczne sformułowanie OTW*

13.05.1983– J. Casanovas (Castel Gandolfo — Vatican Observatory),
Filozoficzne aspekty astronomii Galileusza
rok akademicki 1983/84

24.10.1983– J. Woleński, *Matematyka i filozofia*

— J. Życiński, *Platonizm w filozofii matematyki*

18.11.1983– M. Heller, *Nieliniowy rozwój nauki*

— dr Mitra (Indie, New Dehli), *The Neo-Platonic Impact on the Rise of Modern Science*

16.12.1983– M. Sawicki, *Koncepcja filozofii przyrody u prof. Cz. Białobrzeskiego*

20.01.1984– A. Fuliński, *Czas i nieodwracalność*

17.02.1984– K. Zalewski, *Czy Platon cieszyłby się z obecnej fizyki cząstek?*

— J. Urbaniec, *Indeterministyczne podstawy determinizmu*

16.03.1984– J. Rayski, *Filozoficzne aspekty teorii względności*

— J. Badura, *Paradoks kłamcy*

12.01.1984 — S. Kamiński, *Metodyka pracy naukowej*

17.03.1984 — A. Krasieński, *Próby mistyfikacji w fizyce*

13.04.1984 — S. Krajewski, *Mechanicizm a twierdzenia Gödla*

rok akademicki 1984/85

19.10.1984– M. Heller, *Eschatologia kosmiczna*

16.11.1984– Z. Grabowski, *Życie na ziemi — próba ekstrapolacji*

— J.P. Dougherty (USA, Washington), *Substance as Controlling*

6.12.1984– M.A. MacCallum (Wlk. Brytania, Cambridge), *Cosmology as A Science*

— W.Greenberg (USA, Berkeley), *Kripke on Contingent Identity*

Wykłady mieli również B. Tuchańska, M. Góldź, L. Sokołowski, S. Sędziwy, B. Kochel.

rok akademicki 1985/86

Referaty ogłosili m.in.: E. Barth (Holandia), A. Fuliński, A. Gawroński (Włochy), Z. Grabowski, *Teorie pomiaru kwantowego — Fizyka poszukuje filozofii*, B. Tuchańska, J. Woleński, *Nota o indukcji*, J. Misiek.

rok akademicki.1986/87

M. Heller, *Filozofia kosmologii*; J. Hibner (Warszawa), *Nierówności Bella*; Z. Kaczmarszuk (UJ), *Aspekty informatyki*; E. Mickiewicz (Łódź), *Socjobiologia Wilsona*; S. Olczyk (Łódź), *Zagadnienie prawdy u Newton-Smitha*.

rok akademicki 1987/88

20.11.1987– A. Staruszkiewicz, *Czy nastąpi koniec fizyki?*

22.01.1988– R. Duda, *Ewolucja pojęcia dowodu w matematyce*

19.02.1988– S. Bażański, *Problem czasu w fizyce*

15.04.1988– S. Desjardinis (Univ. of Rhode Island), *Philosophy and Physics in General Education*

20.05.1988– L. Sokolowski, *Hegel, „prawa” historii i pytanie o racjonalność*

rok akademicki 1988/89

10.1988– M. Heller, *Symposium w Enschede*

01.1989– A. Plantinga (USA), *God and Evil*

02.1989– A. Kolenda, A. Hryniewicz, *Problemy energetyki jądrowej*

03.1989– dyskusja panelowa nt. Listu Jana Pawła II do świata nauki z okazji 300-ej rocznicy *Principiów* Newtona. Udział wzięli A. Fuliński, J. Rayski, P. Lenartowicz SJ, S. Sędziwy

04.1989– M. Howiecki, *Etyka informacji czy technika propagandy*

rok akademicki 1989/90

10.1990– W. Krajewski, *Materializm czy platonizm?*

11.1990– M. Heller, J. Życiński, *Platonizm, nie materializm*

12.1990– J. Salij, *Problem stworzenia w ujęciu św. Tomasza*

01.1991– J. Kłoczowski, *Czy jeśli Boga nie ma to wszystko wolno?*

03.1991– M. Heller, *Filozofia kosmologii u Penrose'a*

04.1991– J. Czerniawski, *Nadużycia metafizyki*

rok akademicki 1990/91

16.11.1990– L. Kostro, *Poglądy Einsteina na eter kosmiczny*

14.12.1990– P. Kłoczowski, *Pewność etyczna i sceptycyzm chrześcijański w ujęciu Johna Henry Newmana*

Po tej dacie zaprzestano na pewien czas kontynuowania konwersatoriów. Idea odżyła w nieco innej formie, ale również tylko na pewien czas, w 1992 r. Z inicjatywy ks. prof. dra hab. M. Hellera oraz prof. dra hab. A. Fulińskiego postanowiono prowadzić wspólne spotkania interdyscyplinarne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Poszerzono również tematykę o zagadnienia interdyscyplinarne nie związane z naukami ścisłymi lub filozofią czy teologią. Odbyły się następujące spotkania:

13.05.1992– *Postęp w nauce? Postęp w kulturze?* Wprowadzeniem do dyskusji był dwugłos S. Staruszkiewicza i J.A. Kłoczowskiego

26.10.1992– J. Życiński, *Ewolucja a geneza religii*

— A. Łomnicki, *Ewolucja a zachowania społeczne człowieka*

25.11.1992– H. Woźniakowski, *Potęga metafory w metafizyce, fizyce i polityce*

16.12.1992– M. Heller, *Teorie wszystkiego: fizyka czy metafizyka?*

20.01.1993– A. Pelczar, *Kilka refleksji matematyka (prowokacyjnych...?)*

17.02.1993– B. Łagowski, *Etyka polityczna a makiawelizm uciśnionych*

17.03.1993– J. Dubiel, *Quo vadis kardiologia?*

21.04.1993– M. Wyka, *Historyk literatury u schyłku wieku*

W roku 1983 rozpoczęło również działalność konwersatorium interdyscyplinarne: *Nauka, filozofia, sztuka*. Wygłoszono m.in. następujące referaty:

06.05.1983– K. Maurin, *Z teorii symbolu*

20.05.1983– J. Tischner, *Etyka i estetyka u S. Kierkegaarda*

03.06.1983– Z. Chyliński, *Istnienie i obserwacja w fizyce*

10.06.1983– M. Heller, *Wszechświat jako dzieło sztuki*

14.10.1983– J. Życiński, *Sztuka a transcendencja w ujęciu T. Mertona*

18.11.1983– K. Maurin, *Mistyka światła, matematyka światła*

09.12.1983– J. Tischner, *Etyka i estetyka u S. Kierkegaarda*

13.01.1984– J. Kłoczowski, *Sacrum w sztuce*

24.02.1984– J. Twardowski, *Poezja niewyraźnego*

04.05.1984– K. Maurin, *Światło w fizyce i sztuce*

25.05.1984– F. Hetzler (USA, New York), *Twórca i osobowość*

W roku akad.1984/85 referaty wygłosili m.in.: J. Woźniakowski, K. Maurin, M. Dziński.

W roku akademickim 1995/96 prowadzone były otwarte Seminaria. W ramach tych Seminariów wygłoszono następujące referaty:

26.10.1995 — M. Heller, *Zagadnienie indywidualizacji w fizyce i filozofii*

16.11.1995 — *Dyskusja panelowa na temat książki R. Penrose'a „Nowy umysł cesarza”*

07.12.1995– S. Wszolek, *Nieusuwalność metafizyki*

11.01.1995 — J. Rodzeń, *Czy ks. Heller jest naturalistą?*

18.04.1995 — M. Olejnik, A. Olszewski, W. Wójcik, *Trój głos na temat logiki i filozofii*

W roku akademickim 1997/98 odbyły się konwersatoria interdyscyplinarne:

20.11.1998 — *Dyskusja panelowa nad książką Olafa Pedersena „Konflikt czy symbioza – Z dziejów relacji między nauką a teologią”*

11.12.1998 — *Dyskusja panelowa nad książką Michała Hellera „Uchwycić przemijanie”*

W roku akademickim podjęto nową inicjatywę — warsztaty studenckie. Pierwsze odbyły się w 15–17.05.1998 r. w Pasierbcu. W ramach warsztatów referaty wygłosili: M. Piesko, M. Mazur, A. Gaboś. W roku 1999 warsztaty studenckie odbyły się w Krakowie w ramach Seminarium prowadzonego przez ks. prof. M. Hellera.

II. Konferencje i sympozja:

1. *The Galileo Affair: a Meeting on Faith and Science*: Kraków 24–27.05.1984 r.

Sympozjum zorganizowane we współpracy z Obserwatorium Watykańskim. W trakcie sympozjum wygłoszono następujące referaty: W.A. Wallace (USA, Washington), *Galileo's Concept of Science: Recent Manuscript Evidence*; J.D. Moss (USA, Washington), *The Rhetoric of Proof in Galileo's Writings on the Copernican System*; J. Casanovas (Vatican Observatory), *The Problem of the Annual Parallax in Galileo's Time*; O. Pedersen (Dania, Aarhus), *Galileo's Religion*; G.V. Coyne, S.J., (Vatican Observatory) i U. Baldini (Włochy, Rzym), *The Young Bellarmine's Thoughts on World Systems*; M. Heller (Kraków; Vatican Observatory), *Galileo's Relativity*; M. Lubański (Warszawa), *Galileo's Views on Infinity*; J. Życiński (Kraków), *Why Galileo's Research Program superceded Rival Programs*; K. Rudnicki (Kraków), *Limits to the Applicability of Galilean Methodology*; P.K. Feyerabend (USA, Berkeley), *Galileo and the Tyranny of Truth*; F.M. Hetzler (USA, New York), *Myth and Imagination in Galileo's Discovery*.

2. *Newton and the New Directions in Science*, Kraków 25–28.05.1987.

3. *Dlaczego przyroda jest matematyczna?*, Kraków 12–13.05.1989 r.

4. *Spór o uniwersalia a nauka współczesna*, Kraków 11–12.05.1990 r.

5. *Relacja nauka — wiara w katechezie. Problematyka ewolucji*, Tarnów 8.02.1991r.

Przedstawiono następujące referaty: S. Budzik (Tarnów), *Ewolucja u św. Augustyna*; J. Życiński, *Parainteletekualne korzenie fundamentalizmu*; M. Heller, *Ewolucjonizm we współczesnej nauce*, W. Skoczny, *Dziedzictwo fizykoteologii we współczesnej teologii*.

6. *Theology, Philosophy and Cosmology: on West and East*, Kraków 9–11.05.1991 r.

Wygłoszono następujące wykłady: S. Jaki (USA, Princeton), *The Way of Knowing the Universe*; M. Koshkaryan (ZSRR, Moskwa), *Time in M.F. Sciacca's Ontology*; D.A. Pailin (Wlk.Brytania, Manchester), *God and Time*; Y. Balashov (ZSRR, Moskwa), *Transcendental Roots of the Anthropic Principle*; M. Głódź (Warszawa), *On the Edge of Promise and Misuse: Contemporary Dialogue between Science and Religion*; M. Heller (Kraków), *Uses and Abuses of Cosmological Arguments*; J. Urbaniec (Kraków), *Thought Experiments in Science and Theology*, A. Soldatov (ZSRR, St.Petersburg), *The Problem of the World in Science and Theology*; A.A. Grib (ZSRR, St.Petersburg), *Quantum Cosmology. The Role of the Observer*.

7. *Kosmos i filozofia*, Kraków 7–8.05.1992 r.

Wygłoszono następujące referaty: W.B. Dries (Holandia, Amsterdam), *Time and Theology*; L. Sokołowski (Kraków), *Wszechświat, jego wymiar i ewolucja*; A. Woszczyzna (Kraków), *Wszechświat — przypadek czy konieczność?*; M. Szydłowski (Kraków), *Czy Pan Bóg gra w kości?*, M. Heller (Kraków), *Czasoprzestrzeń w fizyce i kosmologii*; J. Gruszczak (Kraków), *Co to jest osobliwość kosmologiczna?*; J. Szczęsny (Kraków), *O matematyce fizycznej*; Z. Golda (Kraków), *Aleksander Friedman — twórca ewolucyjnej kosmologii*, P. Turkowski (Kraków), *Richard C. Tolman i ciągła kreacja materii*.

8. *Teologia a nauki od starożytności do Renesansu*, Kraków 18–19.05.1993 r.

OBI postanowiło przygotować podręcznik ukazujący historię relacji między nauką a wiarą chrześcijańską. W związku z tym programem poszczególne osoby z OBI przygotowały wybrane okresy i zagadnienia. Sesja miała na celu zaprezentowanie i przedyskutowanie pierwszych opracowań. Wykłady przedstawili: M. Heller, *Okres patrystyczny*; Z. Liana, *Okres wczesnego średniowiecza*, J. Mączka, *Okres scholastyki*, Z. Liana, *Okres Renesansu* oraz W. Skoczny, *Od Kopernika do Galileusza*.

9. *Logika i metafizyka. Sympozjum z okazji 50-tej rocznicy śmierci ks. J. Salamuchy*, Kraków 5–6.05.1994 r.

Wygłoszono następujące referaty: E. Nieznański (Warszawa), *Drogi i bezdroża formalizacji teodycei od Salamuchy do Gödla*; L. Koj (Lublin), *Koncepcja logiki J. Salamuchy*; J. Woleński (Kraków), *Ontologia w Kole Krakowskim*; J. Perzanowski (Toruń, Kraków), *Teoontologia*; J. Woleński, *O odnalezionych manuskryptach ks. J. Salamuchy*; Z. Wolak (Tarnów), *Światopogląd u ks. J. Salamuchy*; Z. Hajduk (Lublin), *Kategoria „dokładności” w nauce i filozofii*; J. Dembek (Kraków), *Kłopoty Whiteheada teorii*

zdarzeń. W dyskusji panelowej wzięli udział: J. Dembek, Z. Hajduk, M. Heller, J. Perzanowski oraz J. Woleński.

10. *Teologia a nauki przyrodnicze — Współzależność obrazów świata*, Tarnów 28–29.04.1995 r. Sympozjum zorganizowane wspólnie z Instytutem Teologicznym w Tarnowie.

Wygłoszono następujące referaty: M. Heller (Kraków, Watykan), *Naukowy obraz świata a zadanie teologa*; M. Lubański (Warszawa), *Uwagi w sprawie tzw. naukowego obrazu świata*; Z. Hajduk (Lublin), *Wartościowanie w naukach technicznych*; J. Życiński (Tarnów, Kraków), *Metafizyka i wyobrażenia w przyrodniczym obrazie świata*; Z. Liana (Kraków), *Między panteizmem a autonomią natury: ewolucja obrazu świata w XII stuleciu*; W. Skoczny (Kraków), *Między mechanicyzmem a teologią natury — spory między kartezjańskim a newtonowskim obrazem świata*; J. Turek *Filozoficzno-światopoglądowe implikacje dynamicznego obrazu wszechświata*; J. Maćzka (Kraków), *Naukowe podstawy Whiteheadowskiego obrazu świata*; J. Rodzeń (Kraków), *Modele w nauce i w teologii w ujęciu Iana G. Barboura*; J. Bolewski (Warszawa), *Z teologicznej problematyki ewolucyjnego obrazu świata*; S. Budzik (Tarnów), *Teologia a obraz człowieka na przykładzie René Girarda*.

11. II Krakowska Konferencja Metodologiczna *Racjonalizm — Falsyfikacjonizm — Kosmologia*. Sympozjum Popperowskie, Kraków 11–12.05.1995 r. Sympozjum organizowane wspólnie z Instytutem Informatyki UJ.

Wygłoszono następujące referaty: A. Staruszkiewicz (Kraków), *Absolutność prawdy odkrywanej przez fizykę*; J. Kijowski (Warszawa) *Trudności ze sformulowaniem opisu świata w mikroskali*; M. Heller (Kraków, Watykan), *Neopozytywizm i mechanika kwantowa*; R. Wójcicki (Warszawa), *Karla Poppera koncepcja prawdy, zawartości prawdziwej i uprawdopodobnienia*; J.J. Jadacki (Warszawa), *O pojęciu prostoty*; R. Duda (Wrocław), *Rozwój matematyki a zasada falsyfikacjonizmu*; A. Łomnicki (Kraków), *Czy Darwinowska teoria ewolucji jest falsyfikowalną teorią naukową?*. J. Życiński (Tarnów, Kraków), *Zasada falsyfikacjonizmu a zasada antropiczna*. W dyskusji panelowej *Fizyka — Filozofia* udział wzięli: M. Heller, J. Kijowski, J. Misiek, A. Staruszkiewicz. W dyskusji panelowej *Matematyka — Filozofia* udział wzięli: A. Lasota, A. Pelczar, R. Duda, S. Sędziwy, J. Urbaniec.

12. *The Interplay of Scientific and Theological World Views*, Kraków 26–30 marca 1996 r. Konferencja organizowana wspólnie z European Society for the Study of Science and Theology (ESSSAT).

Około 200 uczestników z całego świata. W ramach sesji plenarnych wygłoszono (Tempelton Lectures) następujące wykłady: E. McMullin (USA), *Ewolucyjna przygodność a celowość kosmosu*, J. Ladrirre (Belgia), *Rola filozofii w dialogu pomiędzy naukami przyrodniczymi a teologią*; M. Parsons (Wielka Brytania), (relacja między poznaniem świata realnego a dialogiem nauki z teologią); X. Sallantin (Francja), *Czy nowe prądy w fizyce rzucają nowe światło na pojęcie stworzenia?*; J. Życiński (Polska) *Prawda przyrody a immanencja Boga w ewoluującym świecie*. Drugim nurtem Konferencji były grupy dyskusyjne, w których odbywały się dyskusje skoncentrowane wokół tematów wyznaczonych dla poszczególnych grup. 1 grupa – Wzajemna relacja między nauką a teologią w perspektywie historycznej; 2 – Kwestie metodologiczne w ich wzajemnych odniesieniach; 3 – Rola filozofii w dialogu nauki i teologii; 4 – Wpływ nauk przyrodniczych na współczesne systemy teologiczne; 5 – Teologia przyrody; 6 – Obrazy świata współczesnej nauki i ich wzajemne implikacje; 7 – Biblia, teologiczne obrazy świata i ich znaczenie; 8 – Nauka i religia w życiu społecznym; 9 – Etyka a nauki społeczne; 10 – Relacja między fizyką a teologią; 11 – Relacja między biologią a teologią.

13. III Krakowska Konferencja Metodologiczna *Granice nauki*, Kraków 9–10.05.1996 r. Konferencja organizowana wspólnie z Instytutem Informatyki UJ oraz w ramach Association for Foundations of Science (AFOS).

Wygłoszono następujące referaty oraz odbyły się dyskusje: A. Koj (Kraków), *Granice inżynierii genetycznej*; M. Heller (Kraków, Watykan), *Granice czasu i przestrzeni*; A. Staruszkiewicz (Kraków), *Logiczne i socjologiczne ograniczenia możliwości fizyki*, Dyskusję *Uniwersalna i lokalna interpretacja teorii naukowych* poprowadził R. Wójcicki (Warszawa). Dyskusję *Rozumowania w nauce* poprowadził J.J. Jadacki ze współpracownikami; A. Lasota (Katowice, Kraków) *Determinizm, indeterminizm a matematyka*; W dyskusji *Matematyka w polu napięć* udział wzięli: R. Duda, M. Heller, A. Lasota, M. Mrozek, R. Murawski, A. Pelczar; M. Mrozek (Kraków), *Matematyka, dowód, komputer: twierdzenia o chaosie w równaniach Lorenza*; R. Murawski (Poznań), *Program Hilberta a tzw. matematyka odwrotna*; W. Marciszewski (Białystok), *Dwa antykartezjańskie poglądy Leibniza w sprawie sztucznej inteligencji*; W dyskusji *Racjonalność nauki — irracjonalność filozofii nauki?* udział wzięli: J. Życiński, E. Kałuszyńska, A. Grobler, L. Koj.

14. IV krakowska Konferencja Metodologiczna *Sensy i nonsensy w nauce i filozofii*, Kraków 8–9.05.1997 r. Konferencja zorganizowana wspólnie

z Instytutem Informatyki UJ oraz w ramach Association for Foundations of Science, Language, and Cognition (AFOS).

Odbyły się dyskusje: W dyskusji *Czas, dynamika, katastrofy* udział wzięli: M. Heller, S. Ba[ff031]ański, L. Sokołowski, M. Tempczyk; Wygłoszono następujące referaty: A. Staruszkiewicz (Kraków), *Kiedy nauka bredzi?*; S. Bażański (Warszawa), *Falsyfikowalność w fizyce*; L. Koj (Lublin), *Teoria systemów w nauce*; J.J. Jadacki (ze współpracownikami, Warszawa), *Sens bezsensu?*; M. Heller (Kraków, Watykan), *Czy w filozofii istnieją racjonalne uzasadnienia?*; W. Marciszewski, (Białystok) *Formalizacja dowodów na istnienie Boga*, A. Pelczar (Kraków), *Matematyka a komputery*; L. Koj (Lublin), *Czy istnieją zmiany bez podmiotu zmian?*; J. Życiński (Kraków, Tarnów), *Fikcja jako kryterium racjonalności i prawdy*; R. Duda (Wrocław), *Matematyka a obrazy świata*; A. Lasota (Katowice, Kraków), *Sens filozoficzny twierdzeń matematycznych*; W dyskusji *Doniosłość matematyki* udział wzięli: L. Drużkowski, W. Foryś, A. Lasota, J. Urbaniec, J. Wołęński; W. Marciszewski (Białystok), *Czy mechaniczne rozumowanie może być inteligentne?*; M. Flasiński (Kraków), „Každy po swojemu”, czyli dyskusja alchemików o sztucznej inteligencji; W dyskusji *Sens i bezsens badań biologicznych udział wzięli*: J. Weinert, J. Kozłowski, A. Łomnicki; E. Kałuszyńska (Warszawa), *Nieme teorie*.

15. V Krakowska Konferencja Metodologiczna *Jedność nauki –jedność świata?*, Kraków 6–8.05.1998 r. Konferencja zorganizowana wspólnie z Instytutem Informatyki UJ oraz w ramach Association for Foundations of Sciences, Language and Cognition (AFOS).

Wygłoszono następujące referaty: L. Koj (ze współpracownikami, Lublin), *Jedność myślenia teoretycznego*; W. Marciszewski (ze współpracownikami, Białystok), *Problem automatyzacji dowodzenia a nauce*; J.J. Jadacki (ze współpracownikami, Warszawa), *Idea redukcji a problem racjonalności procedur unifikacyjnych w matematyce*; R. Tadeusiewicz (Kraków), *Czy możliwe jest samodzielne kreowanie wiedzy w systemach technicznych?*; R. Duda (Wrocław), *Metodologiczna jedność matematyki*; A. Lasota (Katowice, Kraków), *Uniwersalność matematyki — różnorodność świata*; *Questio disputata: Utrum logica mathematicae bene prodest?* udział wzięli: L. Drużkowski, P. Idziak; E. Nieznański (Warszawa) *Systemy pojęć metafizycznych jako algebra Boole’a*; E. Kałuszyńska (Warszawa), *Jedność świata — wielość zjawisk*; D. Korzeniowski (Kraków), *Termodynamiczne podstawy i cybernetyczne jądro fenomenu życia*; J. Weiner (Kraków), *Badania ewolucji biosfery szansą na unifikację ekologii globalnej i biologii ewolucyjnej*; J. Kozłow-

ski (Kraków), *Termodynamiczny aspekt doboru naturalnego*; W. Marciszewski (Białystok), *Piękno i prawda. Wyznania wielkich uczonych*; A. Fuliński (Kraków), *Jedność czy redukcjonizm, czyli o zakusach fizyki wobec innych nauk*; J. Życiński (Lublin), *Pragmatyczna interpretacja aksjologii a zasada niedookreśloności*; J.R. Brown (Kanada), *Many Ways — One Truth*; J.J. Jadacki (Warszawa), *Troubles with Truth*; G.K. Sankaran (USA), *The Unknown God*; R. Wójcicki (Warszawa) *Physics, Theoretical Knowledge and Weinberg's Grand Reductionism*; A. Palczewski (Warszawa), *Czy możliwa jest matematyczna analiza rynku?*; M. Panek (Warszawa), *Gielda — matematyka czy psychologia?*; R. Kluska (Nowy Sącz), *Czy warto być uczciwym w biznesie?*; W dyskusji panelowej *Piękno jako kryterium prawdy?* udział wzięli: M. Heller, E. Grabska, J. Pamuła, W. Stró[f031]ewski, A. Staruszkiewicz, A. Pelczar.

16. *Mind and Brain*, Pasierbiec 21–27.06.1998 r. Międzynarodowa Konferencja organizowana przy współudziale Obserwatorium Watykańskiego oraz w ramach Center of Theology and the Natural Sciences. Konferencja miała charakter zamknięty. Udział w niej wzięły następujące osoby:

Prof. Michael Arbib (University of California, USC Brain Project, Los Angeles) USA, prof. Leslie Brothers (UCLA Neuropsychiatric Institute, Santa Monica) USA, prof. Philip Clayton (Dept. of Philosophy, Sonoma State University, Rohnert Park) USA, prof. Anne Clifford (Duquesne University, Dept. of Theology, Pittsburgh) USA, prof. George V. Coyne S.J. (Castel Gandolfo, Specola Vaticana) Roma, prof. George F.R. Ellis (University of Cape Town, Capetown) South Africa, prof. Peter Hagoort (Head Research Group, Neurocognition of Language Processing, Max Planck Institute for Psycholinguistics, Nijmegen) The Netherlands, prof. Stephen Happel (Dept. of Religion and Religious Education, The Catholic University of America, Michigan, Washington) USA, prof. Michał Heller (Wydział Filozoficzny PAT, Kraków) Polska, prof. Marc Jeannerod (Vison et Motricite, INSERM Unite 94) France, prof. Ion. G. Barbour, USA, prof. Joseph LeDoux (Weizmann Institute, Dept. of Neurobiology, Rehovot) USA, prof. John C. Marshall (Radcliff Infirmary, University Dept. of Clinical Neurology, Oxford) United Kingdom, prof. Theo Meyering (Amsterdam) The Netherlands, prof. Nancey Murphy (School of Theology, Fuller Theological Seminary, Pasadena) USA, prof. Artur Peacocke (Exeter College, Oxford, Ian Ramsey Faculty Center, Oxford) United Kingdom, prof. Ted Peters (Pacific Lutheran Theological Seminary, Berkeley) USA, prof. John Polkinghorne (Cambridge) United Kingdom, prof. Mark Richardson (CTNS, Ber-

keley) USA, prof. Robert J. Russell (Graduate Theological Union, CTNS, Berkeley) USA, prof. William Stoeger (Jesuit Community, Tucson) USA, prof. Thomas F. Tracy (Dept. of Philosophy & Religion, Bates College, Lewiston) USA, prof. Freser Watts (University of Cambridge, The Divinity School, Cambridge) United Kingdom, prof. Wesley J. Wildman (School of Theology, Boston University, Boston) USA, prof. Carl Jork, USA, prof. Chris Corbally, USA.

III. Wykłady Coyne'a

Tytuł wykładów nawiązuje do listu Ojca Świętego Jana Pawła II adresowanego do O. George'a Coyne'a, Dyrektora Obserwatorium Watykańskiego, z okazji przypadającej w 1987r. 300-ej rocznicy wydania *Principiów* Newtona. W liście tym Ojciec Święty zachęca do interdyscyplinarnych poszukiwań teologów, filozofów i naukowców w celu budowania jedności ponad dyscyplinarnymi podziałami. Papież pisał: „Do czego zatem nawołuje Kościół mówiąc o jedności pomiędzy nauką i religią? Po pierwsze, a jest to najważniejsze, obie te dziedziny powinny osiągać wzajemne zrozumienie. Zbyt długo bowiem trzymały się one na dystans. Teologię określono jako wysiłek wiary szukającej zrozumienia, jako *fides querens intellectum*. Jako taka, musi ona dziś pozostawać w żywej wymianie z nauką, tak jak zawsze miało to miejsce w stosunku do filozofii i innych form wiedzy. Teologia w tym czy innym stopniu powinna powoływać się na odkrycia nauki, na ile jej główne zainteresowania skupiają się wokół osoby ludzkiej, granic wolności, możliwości wspólnoty chrześcijańskiej, natury wiary oraz zrozumiałości przyrody i historii... Czy nauka może również czerpać pożytek z tej wymiany? Wydaje się, że tak. Nauka bowiem rozwija się najlepiej wtedy, gdy jej pojęcia i wnioski są włączone w szerszy horyzont ludzkiej kultury wraz z jej zainteresowaniem ostatecznym sensem i wartością. Dlatego naukowcy nie mogą trzymać się całkowicie na uboczu względem kwestii, którymi zajmują się filozofowie i teolodzy.” Wykłady Coyne'a mające postać serii kilku wykładów wychodzą na przeciw temu wezwaniu Papieża do budowania mostów pomiędzy nauką a wiarą. Odbyły się następujące cykle wykładów Coyne'a:

1. Olaf Pedersen, Uniwersytet w Aarchus (Dania): wykłady pod wspólnym tytułem: *The Book of Nature*, 12–18.10.1990 r.

— *The Birth of Science*

— *The Book of Nature*

— *The Impact of Time*.

2. Robert Sokolovski, Katolicki Uniwersytet w Waszyngtonie, 9–11.05.1991 r.

— *Christian Religious Language*

— DNA as a Code: Some Philosophical Comments

— Linguistic Aspects of Eucharist.

3. Karl Schmitz–Moormann, Fachhochschule Dortmund, wykłady pod wspólnym tytułem: *Stworzenie i ewolucja*, 23–25.11.1992 r. (współorganizator Goethe Institut w Krakowie)

— *Evolutionstheorie und Schöpfungsglaube*

— Möglichkeiten und Perspektiven des Schöpfungsglauben in einer evolutiven Welt

— Evolution und Erlösung. Was bedeutet christliche Heilsverkündigung in einer evolutiven Welt.

4. O. William R. Stoeger SJ, Vatican Observatory — Tucson, Arizona, wykłady pod wspólnym tytułem: *Theology and Cosmology (Teologia i kosmologia)*, 20–22.10.1993 r.

— The Contemporary Physics and Ontological Status of the Laws of Nature

— The Experience of Knowing in Science and in Spirituality

— God's Action in the World in Light of Scientific Knowledge of Reality.

IV. Wydawnictwa obi

(A)

1. *Matematyczność przyrody*, OBI, Kraków 1990 (2 wyd.1992). Materiały z sympozjum „Dlaczego przyroda jest matematyczna?” Kraków 12–13 maja 1989 r.

2. Ernan McMullin, *Ewolucja i stworzenie*, OBI, Kraków 1990. Z jęz. ang. tł. J. Rodzeń (2 wyd. rozszerzone i poprawione 1993).

3. *Spór o uniwersalia a nauka współczesna*, M. Heller, W. Skoczny, J. Życkiński red., OBI, Kraków 1991. Materiały z sympozjum pod tym samym tytułem, Kraków 11–12 maja 1990 r.

(B) SERIA „ROZPRAWY OBI”

1. Zbigniew Wolak, *Neotomizm a szkoła lwowsko-warszawska*, OBI, Kraków 1993.

2. Jacek Dembek, *Przestrzeń i nieskończoność*, OBI, Kraków 1994.

3. Józef Kloch, *Świadomość komputerów? Argument „chińskiego pokoju” w krytyce mocnej sztucznej inteligencji według Johna Searle’a*, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1996.

4. Zbigniew Liana, *Koncepcja Logosu i natury w szkole w Chartes. Heurystyczne funkcje chrześcijańskiej koncepcji Logosu w kształtowaniu się nowożytnego pojęcia natury*, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1996.

5. Bogusław Wójcik, *Świadomość ponowoczesna i jej krytyka. Funkcjonalizm homunkularny w interpretacji świadomości Daniela C. Dennetta*, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1997.

6. Tadeusz Sierotowicz, *Nauka a wiara — przestrzeń dialogu. Obrazy świata jako przestrzeń dialogu pomiędzy nauką i teologią*, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1997.

7. Stanisław Wszolek, *Nieusuwalność metafizyki. Logiczno-lingwistyczne debaty Rudolfa Carnapa z Ludwikiem Wittgensteinem i Karolem R. Popperem*, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1998.

8. Janusz Maćzka, *Od matematyki do filozofii. Twórcza droga Alfreda N. Whiteheada*, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1998.

9. Jerzy Witczak, *Eddington a teoria względności*, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1999.

10. Zbigniew Kępa, *Marksizm i ewolucja. „Twórczy darwinizm” jako narzędzie propagandy antyreligijnej w latach 1948–1956*, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1999.

(C) KSIĄŻKI WYDANE WRAZ ZE SPECOLA VATICANA

1. G.V. Coyne, S.J., M. Heller, and J. Życiński, eds., *The Galileo Affair: A Meeting of Faith and Science*. Proceedings of the Cracow Conference 24–27 May 1984, Citt del Vaticano 1985.

2. G.V. Coyne, S.J., M. Heller, and J. Życiński, eds., *Newton and the New Directions in Science*. Proceedings of the Cracow Conference 25–28 May 1987, Citt del Vaticano 1988.

3. Olaf Pedersen, *The Book of Nature*, Vatican Observatory Publications 1992. Wykłady przedstawione przez O. Pedersena na Coyne Lectures w Krakowie w październiku 1990 r.

4. M. Heller, *The New Physics and a New Theology*, trans. By G.V. Coyne SJ., S. Giovannini and T.M. Sierotowicz, Vatican Observatory Publications–OBI 1996.

(D) KSIĄŻKI POWSTAŁE W WYNIKU WSPÓŁPRACY OBI A WYDANE W INNYCH WYDAWNICTWACH

1. M. Heller, J. Życiński, *Wszechświat i filozofia*, PTT, Kraków 1980.

2. *Drogi myślących*, M. Heller, J. Życiński, red., PTT, Kraków 1983.

3. *Filozofować w kontekście nauki*, M. Heller, A. Michalik, J. Życiński, red., PTT, Kraków 1987.

4. *Wszechświat — maszyna czy myśl?*, M. Heller, J. Życiński, red., PTT, Kraków 1988.
5. M. Heller, J. Życiński, *Dylematy ewolucji*, PTT, Kraków 1990 (wyd. 2: Biblos Tarnów 1996).
6. *Kosmos i filozofia*, Z. Golda, M. Heller red. OBI Kraków — Biblos Tarnów 1994.
7. *Logika i metafizyka*, Z. Wolak red., OBI Kraków — Biblos Tarnów 1995.
8. M. Heller, *Mechanika kwantowa dla filozofów*, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1996.
9. A.G. Pacholczyk, *Wszechświat katastroficzny*, tłum., M. Głódź, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1996.
10. William R. Stoeger, *The Laws of Nature, the Range of Human Knowledge and Divine Action*, Biblos, Tarnów 1996.
11. Olaf Pedersen, *Konflikt czy symbioza?*, tłum., W. Skoczny, OBI Kraków — Biblos Tarnów 1997.
12. *Otwarta nauka i jej zwolennicy*, M. Heller, J. Urbaniec red., OBI Kraków — Biblos Tarnów 1996.
13. *Granice nauki*, M. Heller, J. Mączka, J. Urbaniec red., OBI Kraków — Biblos Tarnów 1997.
14. *Sensy i nonsensy w nauce i filozofii*, M. Heller, J. Mączka, J. Urbaniec red., OBI Kraków — Biblos Tarnów 1999.

(E) STUDIA INTERDYSCYPLINARNE (wydruki komputerowe)

1. M. Heller, *Czy Wszechświat jest indeterministyczny?*, 1988.
2. Materiały z II europejskiego sympozjum „Nauka a wiara” w Enschede, 10–13 marca 1988 (Głódź, Heller, Życiński).
3. M. Heller, *Nowa fizyka perspektywy trwającej rewolucji*, 1988.
4. J. Życiński, *U źródeł panenteizmu chrześcijańskiego*, 1988.

5. J. Życiński, *Sacrum i przyroda. U źródeł rozdarcia intelektualnego*, 1988.
6. M. Heller, *Aleksander Koyré — filozoficzna droga historyka nauki*, 1990.

(F) CZASOPISMA

1. „Zagadnienia filozoficzne w nauce”

Jak dotychczas ukazało się 24 numery, pierwszy w 1979 r. Początkowo numery ukazywały się zasadniczo jako owoc konwersatoriów interdyscyplinarnych prowadzonych na WF PAT przez M. Hellera i J. Życińskiego, jakkolwiek pojawiały się w nich również artykuły nie wygłoszone na tych konwersatoriach. Z czasem, zwł. począwszy od numeru XIII (1991) „Zagadnienia” stały się czasopismem niezależnym od samych konwersatoriów. Ukazują się w nich artykuły z zakresu filozoficznych implikacji nauk przyrodniczych, głównie ścisłych, filozofii nauki, historii nauki oraz relacji nauka — wiara. Obszerny dział czasopisma stanowią również recenzje książek polskich i obcojęzycznych dotyczących tejsz problematyki.

2. „Philosophy in Science”

Czasopismo angielskojęzyczne o podobnym profilu jak „Zagadnienia”. Wydawane jest przy współpracy OBI, Pachart Foundation i Vatican Observatory w Tucson (Arizona USA). Na razie ukazało się 8 numerów tego czasopisma.

Powyższe zestawienie nie jest pełne. Brak jest np. zestawienia artykułów i książek każdego z członków OBI opublikowanych w innych czasopiśmiech i wydawnictwach. Indywidualna działalność członków OBI ujawniała się także w wystąpieniach na licznych sympozjach, tak w Polsce, jak i za granicą. Brakiem tego zestawienia jest nieuwzględnienie tematów prac magisterskich, licencjackich i doktorskich, jakie były pisane pod kierunkiem ks. prof. Michała Hellera oraz ks. abp. prof. Józefa Życińskiego, a teraz i innych członków OBI. Nie prezentujemy także całego, bogatego dorobku naukowego związanego z „Zagadnieniami Filozoficznymi w Nauce”. Niniejsze sprawozdanie z jedenastoletniej działalności OBI skłania do refleksji. Dotychczasowe wyniki powinny stać się zachętą do podejmowania nowych wyzwań.

Opracowali:
Zbigniew Liana
Janusz Maczka